

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 310/2022-50

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Feciľakom, advokátska kancelária, Jesenná 8, Prešov, proti uzneseniu Okresného súdu Prešov č. k. 12 C 276/2014-639 zo 7. februára 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Prešov č. k. 12 C 276/2014-639 zo 7. februára 2022 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Prešov č. k. 12 C 276/2014-639 zo 7. februára 2022 **z r u š u j e** vo výroku o zamietnutí sťažnosti proti uzneseniu Okresného súdu Prešov č. k. 12 C 276/2014-556 zo 7. júla 2021 v častiach, ktorými bol sťažovateľ [REDAKOVANÉ] zaviazaný nahradiť žalovanému 1 [REDAKOVANÉ] a žalovanej 2 [REDAKOVANÉ] spoločne a nerozdielne trovy prvoinštančného konania vo výške 1 425,65 eur a trovy odvolacieho konania vo výške 215,89 eur na účet ich právneho zástupcu do troch dní od právoplatnosti uznesenia, ako aj žalovanému 5 [REDAKOVANÉ] a žalovanej 6 [REDAKOVANÉ] spoločne a nerozdielne trovy prvoinštančného konania vo výške 1 318,92 eur a trovy odvolacieho konania vo výške 195,22 eur na účet ich právneho zástupcu do troch dní od právoplatnosti uznesenia, a v rozsahu zrušenia vec **v r a c i a** Okresnému súdu Prešov na ďalšie konanie.
3. V prevyšujúcej časti týkajúcej sa žalovanej 3 [REDAKOVANÉ] a žalovaného 4 [REDAKOVANÉ] ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.
4. Okresný súd Prešov **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume **738,47 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou z 25. apríla 2022 doručenu ústavnému súdu elektronicky toho istého dňa domáha vyslovenia porušenia čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 12 C 276/2014-639 zo 7. februára 2022. Ďalej žiada, aby bolo uznesenie okresného súdu zrušené a vec vrátená na ďalšie konanie. Domáha sa napokon náhrady trov konania vrátane dane z pridanej hodnoty, a to na účet právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených listinných dôkazov vyplýva nasledujúci skutkový stav:

3. Sťažovateľ sa ako žalobca v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 12 C 276/2014 domáhal náhrady za obmedzovanie vlastníckeho práva stavbou bytového domu, a to proti žalovanému 1 [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaný 1“), žalovanej 2 [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaná 2“), pôvodne žalovanému [REDAKOVANÉ], ktorý zomrel a ktorého právnu nástupkyňou sa stala žalovaná 3 [REDAKOVANÉ], rodená [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaná 3“), žalovanému 4 [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaný 4“), žalovanému 5 [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaný 5“) a žalovanej 6 [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalovaná 6“, spolu ďalej aj „žalovaní“). Od žalovaného 1 a žalovanej 2 požadoval spoločne a nerozdielne sumu 1 726,26 eur s príslušenstvom, od žalovanej 3 požadoval sumu 1 726,26 eur s príslušenstvom, od žalovaného 4 požadoval sumu 1 726,26 eur s príslušenstvom a od žalovaného 5 a žalovanej 6 požadoval spoločne a nerozdielne sumu 1 768,85 eur s príslušenstvom.

4. Rozsudkom okresného súdu č. k. 12 C 51/2009-15 z 11. októbra 2011 (v poradí druhým rozsudkom) v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co 133/2011-271 z 23. augusta 2012 bola žaloba sťažovateľa v celom rozsahu zamietnutá. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 6 Cdo 230/2013-412 z 20. júna 2014 boli rozsudky krajského súdu a okresného súdu zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Ďalším rozsudkom okresného súdu (pravdepodobne č. k. 12 C 276/2014-95 z 2. decembra 2014, pozn.) v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017 bol rozsudok okresného súdu potvrdený s výnimkou výroku o trovách konania.

5.1. Následným uznesením okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-338 zo 14. novembra 2017 bolo rozhodnuté, že žalovaný 1 a žalovaná 2 majú spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania a náhradu trov odvolacieho konania proti sťažovateľovi v rozsahu 100 %, žalovaná 3 má nárok na náhradu konania a náhradu trov odvolacieho konania proti sťažovateľovi v rozsahu 100 %, žalovaný 4 má nárok na náhradu trov konania a náhradu trov odvolacieho konania proti sťažovateľovi v rozsahu 100 % a napokon žalovaný 5 a žalovaná 6 majú spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania a na náhradu trov odvolacieho konania proti sťažovateľovi v rozsahu 100 %.

5.2. Podľa konštatovania okresného súdu krajský súd vo svojom rozsudku č. k. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-95 z 2. decembra 2014 a zároveň zrušil výrok o trovách konania, nesúhlasil s konštatovaním okresného súdu, podľa ktorého žalovaní boli v postavení samostatných spoločníkov, a to preto, lebo sťažovateľ požadoval, aby žalovaní plnili spoločne a nerozdielne. Znamená to podľa krajského súdu, že išlo o dvojicu žalovaných, ktoré treba považovať za nerozlučné procesné spoločenstvo, pri ktorom úkony jedného zo spoločníkov platia aj pre ostatných spoločníkov. Vo vzťahu k tým žalovaným, od ktorých sa požaduje určitá suma spoločne a nerozdielne, sa rozhoduje v jednom výroku, ktorý vyznieva proti týmto žalovaným nerozlučným spoločníkom rovnako priaznivo alebo nepriaznivo. Tento hmotnoprávny nárok neumožňuje, aby bol prerokovaný a rozhodnutý samostatne voči každému spoločníkovi, a preto z hľadiska účinkov právnej služby realizovanej právnym zástupcom žalovaných je potrebné dôsledne sa zaoberať otázkou, či a ktorí žalovaní vystupovali v nerozlučnom procesnom spoločenstve, v ktorého prípade právny zástupca (advokát) vykonal určitý úkon v mene týchto žalovaných stále iba ako jeden úkon, a nie ako úkon spoločný.

6. Uznesením najvyššieho súdu č. k. 6 Cdo 24/2018 z 30. októbra 2019 bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa proti poslednému rozsudku krajského súdu č. k. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017.

7.1. Uznesením vyššej súdnej úradníčky okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-556 zo 7. júla 2021 bolo rozhodnuté, že sťažovateľ je povinný nahradiť žalovanému 1 a žalovanej 2 spoločne a nerozdielne prvoinštančné trovy konania vo výške 1 425,65 eur a trovy odvolacieho konania vo výške 215,89 eur, žalovanej 3 prvoinštančné trovy konania vo výške 659,46 eur a trovy odvolacieho konania vo výške 97,61 eur, žalovanému 4 prvoinštančné trovy konania vo výške 659,46 eur a trovy odvolacieho konania vo výške 97,61 eur a napokon žalovanému 5 a žalovanej 6 spoločne a nerozdielne prvoinštančné trovy konania vo výške 1 318,92 eur a trovy odvolacieho konania vo výške 195,22 eur. Sťažovateľ bol ďalej povinný nahradiť všetkým žalovaným spoločne a nerozdielne trovy dovolacieho konania vo výške 303,43 eur.

7.2. Podľa konštatovania okresného súdu v prípade všetkých žalovaných bola priznaná odmena za tie isté úkony právnych služieb (celkom 12), z toho 5 úkonov bolo vykonaných do 1. júna 2010 (pri ktorých sa výška odmeny znížila o 20 %) a zvyšných 7 úkonov od 1. júna 2010 (pri ktorých sa výška odmeny znížila o 50 %). Ďalej boli priznané režijné paušály ku každému z úkonov, avšak iba vo výške za jedného žalovaného. Napokon sa priznala aj daň z pridanej hodnoty.

8.1. Zo sťažnosti z 9. augusta 2021 podanej sťažovateľom proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-556 zo 7. júla 2021 vyplýva jednak, že výšku náhrady trov konania nemožno vzhľadom na predmet sporu a úkony, ktoré bolo zo strany právneho zástupcu žalovaných potrebné vynaložiť na obranu práv žalovaných, považovať za adekvátnu, ďalej v už uvedenej súvislosti pri vyčíslení náhrady trov konania nebola riadne posúdená účelnosť všetkých vynaložených trov konania a napokon sa nevzalo na zreteľ, že žalovaní vo veci vystupovali v nerozlučnom procesnom spoločenstve, v dôsledku čoho úkon právnej služby vykonaný advokátom v mene žalovaných bolo potrebné považovať za jeden úkon, a nie za úkon spoločný, a preto uznesenie vyššej súdnej úradníčky okresného súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

8.2. Došlo k nesprávnej aplikácii § 13 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „advokátska tarifa“), keďže bola priznaná každému zo žalovaných tarifná odmena za 12 úkonov právnej služby, pričom režijný paušál za 12 úkonov bol priznaný iba žalovanému 1 a žalovanej 2.

8.3. Výrok o náhrade trov konania mal byť určený pre každého zo žalovaných zvlášť, nie teda spoločne pre dvoch či šiestich žalovaných, žalovaní vystupovali v nerozlučnom procesnom spoločenstve, a preto ak advokát vykonal úkon právnej služby v mene žalovaných, mal sa považovať za jeden úkon (nie teda za spoločný). Tarifná odmena za jeden úkon po pripočítaní režijného paušálu sa mala vydeliť počtom žalovaných.

8.4. Na strane žalovaných ide o nerozlučné procesné spoločenstvo, v dôsledku čoho bez ohľadu na počet žalovaných bolo potrebné priznať náhradu trov právneho zastúpenia len za jeden úkon právnej služby vo výške tarifnej odmeny a jeden režijný paušál za každý úkon a výsledná suma sa mala vydeliť počtom žalovaných. V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na uznesenie okresného súdu č. k. 9 C 30/2020-573 zo 7. mája 2021, v ktorom sa postupovalo práve takto.

9. Z uznesenia okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-639 zo 7. februára 2022 vyplýva, že ním bola ako nedôvodná zamietnutá sťažnosť podaná sťažovateľom proti uzneseniu vyššej súdnej úradníčky okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-556 zo 7. júla 2021.

10.1. Podľa názoru okresného súdu námietka sťažovateľa, podľa ktorej výrok o náhrade trov konania má byť určený pre každého zo žalovaných zvlášť, a nie spoločne pre dvoch či šiestich žalovaných, treba uviesť, že námietka smeruje v podstate proti uzneseniu okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-338 zo 14. novembra 2017, ktorým bolo stanovené spoločné a nerozdielne právo žalovaného 1 a žalovanej 2, ako aj žalovaného 5 a žalovanej 6 proti sťažovateľovi na náhradu trov konania, pričom sťažovateľ proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nepodal (ide teda o právoplatné uznesenie).

10.2. K námietke sťažovateľa, podľa ktorej priznanie tarifnej odmeny jednotlivým žalovaným je bez akéhokoľvek odôvodnenia, treba uviesť, že vyššia súdna úradníčka okresného súdu vyčerpávajúco poukázala na všetky zákonné ustanovenia, ustálenú judikatúru a jednotlivé výpočty, na základe ktorých rozhodla o výške trov konania, pričom samostatne posúdila jednotlivé úkony právneho zástupcu žalovaných, ale aj to, či ich obsahom boli skutočnosti významné pre konanie vo veci samej. Uznesenie vyššej súdnej úradníčky okresného súdu je preto dostatočne odôvodnené. Pri priznaní režijného paušálu treba vychádzať z rozhodnutia najvyššieho súdu č. k. 5 Sžo 205/2010 z 31. augusta 2010, podľa ktorého režijný paušál v zmysle § 16 ods. 3 advokátskej tarify patrí za jednotlivé úkony právnej služby bez ohľadu na to, koľko klientov advokát zastupuje.

10.3. V súvislosti s tvrdením sťažovateľa, podľa ktorého vyššia súdna úradníčka okresného súdu neposúdila účelnosť trov konania, treba uviesť, že účelnosť vynaložených trov konania sa posudzuje vždy *ad hoc*. Podľa § 251 Civilného sporového poriadku požiadavka účelnosti je jednou zo základných predpokladov toho, aby sa vynaložené výdavky mohli považovať za trovy konania a aby mohli byť považované za účelne vynaložené v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva. Každá jedna zložka výdavkov (teda aj každý úkon právnej služby, ak je strana zastúpená advokátom) sa musí posudzovať samostatne. S poukazom na uvedené

je okresný súd toho názoru, že žalovaní nezneužili právo a nekonali ani v zrejmej snahe navýšiť trovy konania protistrane. Všetky úkony právnej služby (ktoré boli zo strany sťažovateľa namietané, ale zároveň nijako bližšie špecifikované) bolo preto potrebné považovať za preukázané, účelné a hospodárne.

11. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 310/2022-15 zo 14. júna 2022 bola ústavná sťažnosť pre namietané porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-639 zo 7. februára 2022 v častiach, ktorými bola zamietnutá sťažnosť podaná sťažovateľom proti uzneseniu okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-556 zo 7. júla 2021 o jeho povinnosti nahradiť žalovanému 1 a žalovanej 2 spoločne a nerozdielne trovy prvoinštančného konania vo výške 1 425,65 eur a trovy odvolacieho konania vo výške 215,89 eur, ako aj žalovanému 5 a žalovanej 6 nahradiť spoločne a nerozdielne trovy prvoinštančného konania vo výške 1 318,92 eur a trovy odvolacieho konania vo výške 195,22 eur, a to v súvislosti s námietskou, že uvedení žalovaní boli v postavení nerozlučného procesného spoločenstva, prijatá na ďalšie konanie. Vo zvyšnej časti bola ústavná sťažnosť odmietnutá, a to sčasti ako neprípustná a sčasti ako zjavne neopodstatnená. Ako neprípustnú vyhodnotil ústavný súd námietku, podľa ktorej pri rozhodovaní o náhrade trov konania sa neprihliadlo na charakter právnym zástupcom žalovaných vykonaných úkonov právnych služieb a na ich náročnosť, a to preto, lebo úkony právnych služieb, ktorých účelnosť sťažovateľ už v rámci riadneho opravného prostriedku uplatňoval, nijako bližšie nešpecifikoval, teda z materiálneho hľadiska vlastne možnosť účinnej obrany označených práv v konaní pred všeobecnými súdmi nevyužil. Ako zjavne neopodstatnenú vyhodnotil skutočnosť, podľa ktorej sťažovateľ síce napáda aj posledný výrok uznesenia okresného súdu o jeho povinnosti nahradiť všetkým žalovaným spoločne a nerozdielne trovy dovolacieho konania vo výške 303,43 eur, avšak konkrétna argumentácia uplatnená v ústavnej sťažnosti v ničom nesmeruje proti tomuto výroku.

II.

Argumentácia sťažovateľa

12. Označené práva sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru boli porušené v podstate z dvoch pohľadov. Predovšetkým ide o nezohľadnenie skutočnosti, že žalovaný 1 a žalovaná 2, ako aj žalovaný 5 a žalovaná 6 vystupovali v konaní v nerozlučnom procesnom spoločenstve. Okrem toho bez ohľadu na druh procesného spoločenstva sa nezohľadnilo, že advokát žalovaných vykonával spoločné úkony za viacero zastúpených osôb, pričom pri rozhodovaní o náhrade trov konania sa neprihliadalo na charakter týchto úkonov a ich náročnosť (najmä z pohľadu, či obsahujú rovnakú alebo rôznu skutkovú a právnu argumentáciu u jednotlivých zastúpených osôb).

13.1. V súvislosti s nezohľadnením nerozlučného procesného spoločenstva sťažovateľ namieta nesprávnu aplikáciu § 13 ods. 2 advokátskej tarify, podľa ktorej všetky úkony právnych služieb (s výnimkou prevzatia a prípravy zastúpenia) sa vykonali ako spoločné úkony v zmysle uvedeného ustanovenia, lebo sa tým nevzala do úvahy skutočnosť, že žalovaní vystupovali v nerozlučnom procesnom spoločenstve. Práve skutočnosť, že stranou sporu boli aj žalovaní v nerozlučnom procesnom spoločenstve, sa zohľadnila pri zrušení pôvodného výroku o trovách konania krajským súdom jeho rozsudkom č. k. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017, čo však okresný súd absolútne ignoroval.

13.2. Navyše z nálezu ústavného súdu č. k. I. ÚS 339/2019-107 z 2. apríla 2020 vyplýva existencia rozličných prístupov všeobecných súdov k aplikácii § 13 ods. 2 advokátskej tarify (vrátane takého, ktorý úkony právnej služby advokáta zastupujúceho viacerých klientov v nerozlučnom procesnom spoločenstve nepovažuje za spoločné úkony v zmysle uvedeného ustanovenia). Ústavný súd pritom odkázal aj na už spomínané rozhodnutie krajského súdu č. k. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017. V zmysle uvedeného preto nie je (a ani nemôže byť) správny právny záver okresného súdu o aplikácii § 13 ods. 2 advokátskej tarify na túto právnu vec. Podľa správneho výkladu bolo potrebné žalovanému 1 a žalovanej 2, ako aj žalovanému 5 a žalovanej 6 vystupujúcim v nerozlučnom procesnom spoločenstve „osobitne každému z nich priznať sumu náhrady trov prvoinštančného konania vo výške 549,55 EUR + DPH [tzn. 2 (za každého žalovaného) x 549,55 EUR], ale len raz – za akoby jediného žalovaného, a to z dôvodu, že ide o nerozlučné spoločenstvo (advokát urobil v ich mene len 1 úkon), pričom výška priznaných súm za jednotlivé úkony právnych služieb bola zo strany VSÚ správna z dôvodu, že advokát vo veci zastupoval 2 a viac osôb podľa 13 (2) vyhlášky.“ (pozri bod 14 na s. 6 ústavnej sťažnosti). Uvedené sa rovnako vzťahuje aj „na odvolacie konanie, keď VSÚ nemal každému zo žalovaných priznať náhradu trov odvolacieho konania vo výške 80,34 EUR, pretože túto sumu mal priznať len raz, keďže advokát urobil v ich mene len 1 úkon. Vyššie načrtnutý postup sa úplne rovnako vzťahuje aj k žalovaným v 5. a 6. rade, ktorí taktiež vystupovali v nerozlučnom spoločenstve v konaní, v ktorom advokát zastupoval 2 a viac osôb, v dôsledku čoho je aplikovateľný § 13 (2) vyhlášky.“ (pozri body 15 a 16 na s. 6 ústavnej sťažnosti).

14. V súvislosti s namietaným neprihliadnutím na charakter vykonaných úkonov právnych služieb a ich náročnosť sťažovateľ opätovne odkazuje na diametrálne odlišný prístup iného senátu okresného súdu, ktorý sa odzrkadlil v uznesení č. k. 9 C 30/2020 zo 7. mája 2021, ktorého právne názory ústavný súd v konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 67/2022 nepovažoval za protiústavné. Išlo o právny názor, podľa ktorého pri spoločnom úkone právnych služieb advokáta za viacero zastúpených osôb treba vždy prihliadať na charakter úkonu a jeho náročnosť, ako aj na predmet konania, najmä z pohľadu, či obsahuje rovnakú alebo rôznu skutkovú a právnu argumentáciu u jednotlivých zastúpených osôb. Podstatné je tiež to, že pri všetkých úkonoch právnych služieb nedochádzalo k uvádzaniu rozdielnych námietok u jednotlivých zastúpených osôb. Napriek tomu však sťažovateľ nedostal relevantnú odpoveď odôvodňujúcu opačný právny názor, ktorý v jeho veci okresný súd vyslovil.

15. V súvislosti s oboma svojimi zásadnými námietkami (pozri body 13 a 14) sťažovateľ kladie dôraz na rozsudok krajského súdu č. k. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017, ale tiež na nezohľadnenie charakteru úkonov právnych služieb, ich náročnosti či argumentačnej obsahovej stránky.

III.

Vyjadrenia okresného súdu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie podpredsedu okresného súdu č. k. 1 Spr0/817/2021 z 29. júna 2022 doručené ústavnému súdu 7. júla 2022:

16. Podpredseda okresného súdu predkladá vyjadrenie zákonnej sudkyne k ústavnej sťažnosti, na ktoré z hľadiska vecnej stránky odkazuje.

III.2. Vyjadrenie zákonnej sudkyne okresného súdu č. k. 12 C 276/2014 z 28. júna 2022 adresované predsedovi okresného súdu:

17. V súvislosti s námietkou, podľa ktorej výrok o náhrade trov konania má byť určený pre každého zo žalovaných zvlášť, a nie spoločne pre dvoch či šiestich žalovaných, treba uviesť, že v podstate ide o námietku proti nároku o náhradu trov konania, a nie proti ich výške. O nároku na náhradu trov konania bolo pritom rozhodnuté už skorším právoplatným uznesením č. k. 12 C 276/2014-338 zo 14. novembra 2017.

18. Pokiaľ ide o námietku nedostatočného odôvodnenia priznania odmeny jednotlivým žalovaným, je podstatné, že okresný súd vyčerpávajúco poukázal na všetky skutočnosti významné pre výpočet trov konania, a to vrátane otázky účelnosti vynaložených trov.

III.3. Spoločné vyjadrenie zúčastnených osôb z 22. júla 2022 doručené ústavnému súdu 25. júla 2022:

19. Žalovaní ako zúčastnené osoby sú presvedčení, že okresný súd rozhodol o náhrade trov správne a že preto nedošlo k porušeniu označených práv sťažovateľa.

20. V zmysle žaloby sťažovateľa išlo na strane žalovaných ako vlastníkov bytov o samostatné spoločenstvo, v ktorom sa rozhodovalo o samostatných právach a povinnostiach jednotlivých žalovaných (ako vlastníkov bytov), pričom každý jeden žalovaný (vlastník bytu) konal sám za seba, hoci bol zastúpený spoločným právnym zástupcom.

21. Sťažovateľ požaduje zrušenie uznesenia okresného súdu ako celku, teda navrhuje zrušiť toto uznesenie vrátane tej časti, ktorá sa týka žalovanej 3 a žalovaného 4, hoci na to zjavne nie sú dôvody.

22. Manželstvo žalovaného 1 a žalovanej 2 bolo právoplatne rozvedené 1. decembra 2011, s čím zákon spája následky, ktoré sťažovateľovi museli byť známe, keďže informáciou o rozvode manželstva žalovaného 1 a žalovanej 2 už dlhodobo disponoval.

23. Vo vzťahu k žalovanému 1 a žalovanej 2, resp. k žalovanému 5 a žalovanej 6 treba uviesť, že v rámci úkonu právnej služby spočívajúcemu v prevzatí a príprave zastúpenia podľa súdnej praxe platí, že jednotliví žalovaní sa individuálne a slobodne rozhodujú, či sa dajú alebo nedajú zastupovať právnym zástupcom a v žiadnom prípade tu nejde o nejaký spoločný úkon, a preto pri týchto konkrétnych úkonoch právnej služby neprichádza do úvahy sťažovateľom požadované zníženie základnej sadzby tarifnej odmeny.

24. Sťažovateľ po podaní žaloby pôvodný žalobný petit zmenil, čím vyvolal vznik ďalších trov.

25. Prevzatie a príprava zastúpenia v dovolacom konaní sú založené vždy na mimoriadnom opravnom prostriedku, a preto objektívne ide o nové prevzatie a prípravu zastúpenia, ktoré je obsahovo iné ako predmet „základného“ sporového konania.

III.4. Replika sťažovateľa z 5. augusta 2022 doručená ústavnému súdu elektronicky toho istého dňa:

26.1. Vo vzťahu k vyjadreniu zákonnej sudkyne poukazuje sťažovateľ na to, že táto v podstate reprodukuje obsah odôvodnenia vlastného uznesenia a na námietky sťažovateľa uplatnené v ústavnej sťažnosti z väčšej časti nijako nereflektuje.

26.2. Argumentácia o dostatočnom odôvodnení uznesenia o výške náhrady trov v skutočnosti neberie do úvahy špecifické námietky sťažovateľa uplatnené v sťažnosti ako riadnom opravnom prostriedku, ako aj v ústavnej sťažnosti.

26.3. Vyjadrenie zákonnej sudkyne nepodáva odpovede, resp. argumentáciu k podstate podanej ústavnej sťažnosti, pretože sa nezaobrá otázkou nerozlučného procesného spoločenstva osôb na strane žalovaných, resp. sa nezaobrá tým, že v súdnom konaní vykonával advokát žalovaných spoločné úkony za viacero zastúpených osôb, pričom okresný súd neprihliadol na charakter týchto úkonov a ich náročnosť najmä z pohľadu, či obsahujú rovnakú alebo rôznu skutkovú a právnu argumentáciu u jednotlivých zastúpených osôb.

26.4. Za najpodstatnejšiu treba považovať skutočnosť, že z vyjadrenia zákonnej sudkyne sa nedá zistiť jej postoj k námietke nerozlučného procesného spoločenstva, v ktorom vystupovali žalovaný 1 a žalovaná 2, resp. žalovaný 5 a žalovaná 6. Akýkoľvek právny názor či argumentácia vo vzťahu k tejto námietke absentujú.

27.1. Vo vzťahu k vyjadreniu žalovaných ako zúčastnených osôb tvrdiacich, že išlo o samostatné spoločenstvo žalovaných (ako vlastníkov bytov), treba uviesť, že toto nezohľadňuje špecifické postavenie žalovaného 1 a žalovanej 2, resp. žalovaného 5 a žalovanej 6, keďže v dôsledku bezpodielového spoluvlastníctva bytu tvorili nerozlučné procesné spoločenstvo, čo konštatoval aj krajský súd v rozhodnutí č. k. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017. Následky rozvodu manželstva žalovaného 1 a žalovanej 2 nie sú v tejto veci rozhodné z pohľadu ústavného súdu, keďže medzi sťažovateľom a zúčastnenými osobami bolo o nároku na náhradu trov konania právoplatne rozhodnuté uznesením okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-338 zo 14. novembra 2017, ktoré zúčastnené osoby nenapadli opravným prostriedkom, a preto argumentovať rozvodom manželstva žalovaného 1 a žalovanej 2 nie je dôvodné a vznesenie takejto argumentácie sa javí ako účelové.

27.2. Nesprávna je aj argumentácia, podľa ktorej zrušenie uznesenia okresného súdu ako celku sa dotkne aj žalovanej 3 a žalovaného 4, proti ktorým (podľa názoru zúčastnených osôb) nie je ústavná sťažnosť dôvodná. Nesprávnosť tejto argumentácie spočíva v tom, že advokát žalovaných (zúčastnených osôb) vykonával spoločné úkony za viacero zastúpených osôb, pričom však okresný súd pri rozhodovaní o výške nároku na náhradu trov konania neprihliadal na charakter týchto úkonov a ich náročnosť najmä z pohľadu, či obsahujú rovnakú alebo rôznu skutkovú a právnu argumentáciu u jednotlivých zastúpených osôb. Objektívne možno konštatovať, že skutková a právna argumentácia u jednotlivých zastúpených osôb bola v zásade totožná. Z tohto dôvodu ani nebolo namieste zo strany sťažovateľa konkretizovať v sťažnosti proti uzneseniu o výške náhrady trov konania jednotlivé úkony právnych služieb, pretože v zásade ide o všetky úkony právnych služieb vykonané právnym zástupcom. Všetky predkladané podania boli rovnakého obsahu, charakteru a rovnakej náročnosti. Sťažovateľ tým myslí na to, že právny

zástupca namiesto podania jedného spoločného písomného vyjadrenia pravidelne podával samostatné (avšak totožné) podania odlišné, len čo sa týka osoby, v mene ktorej ich podal.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

28. Sťažovateľ predovšetkým namieta nezohľadnenie skutočnosti, že žalovaný 1 a žalovaná 2, ako aj žalovaný 5 a žalovaná 6 vystupovali v konaní v nerozlučnom procesnom spoločenstve. V súvislosti s tým došlo k nesprávnej aplikácii § 13 ods. 2 advokátskej tarify, podľa ktorej všetky úkony právnych služieb (s výnimkou prevzatia a prípravy zastúpenia) sa vykonali ako spoločné úkony. Skutočnosť, že stranami sporu boli aj žalovaní v nerozlučnom procesnom spoločenstve, sa zohľadnila pri zrušení pôvodného výroku o trovách konania rozsudkom krajského súdu č. k. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017, čo však okresný súd absolútne ignoroval. Pri posudzovaní námietky treba tiež brať do úvahy nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 339/2019-107 z 2. apríla 2020. Okolnosť, že manželstvo žalovaného 1 a žalovanej 2 bolo právoplatne rozvedené ešte 1. decembra 2011, sa mala a mohla zohľadniť pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania v rámci uznesenia okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-338 zo 14. novembra 2017 (pozri body 12, 13.1, 13.2 a 27.1).

29. Okresný súd nezaujal k tejto námietke žiadne stanovisko.

30. Žalovaní ako zúčastnené osoby trvajú na tom, že v zmysle žaloby sťažovateľa išlo na strane žalovaných ako vlastníkov bytov o samostatné spoločenstvo, v ktorom sa rozhodovalo o samostatných právach a povinnostiach jednotlivých žalovaných (pozri bod 20). Manželstvo žalovaného 1 a žalovanej 2 bolo právoplatne rozvedené ešte 1. decembra 2011 (o čom sťažovateľ musel vedieť), a to so všetkými zákonnými následkami z toho vyplývajúcimi (pozri bod 22).

31. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

32. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

33. Podľa § 13 ods. 2 advokátskej tarify základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

34. Znížená sadzba tarifnej odmeny podľa § 13 ods. 2 advokátskej tarify sa v zmysle judikatúry všeobecných súdov násobí počtom zastúpených osôb. Táto právna úprava pri výpočte odmeny advokáta výslovne nerozlišuje medzi samostatným a nerozlučným spoločenstvom strán. V jednej línii rozhodovacej činnosti všeobecných súdov pri rozhodovaní o výške náhrady trov právneho zastúpenia všeobecné súdy priznávajú náhradu trov právneho zastúpenia podľa § 13 ods. 2 advokátskej tarify vo výške zníženej základnej sadzby tarifnej odmeny, ktorú následne vynásobia počtom zastúpených osôb bez toho, aby sa zaoberali povahou spoločenstva týchto strán. Podľa uznesenia najvyššieho súdu č. k. 3M Cdo 1/2011 z 20. septembra 2012 skutočnosť, či išlo o strany, ktorých procesné postavenie malo povahu nerozlučného alebo samostatného procesného

spoločenstva, nie je relevantná z dôvodu, že trovy zastupovania si hradí každá zo strán sama bez ohľadu na povahu procesného spoločenstva, v ktorom vystupuje. V rozhodovacej činnosti všeobecných súdov sa však objavuje aj prístup, podľa ktorého úkony právnej služby advokáta sa nepovažujú za spoločné úkony v zmysle § 13 ods. 2 advokátskej tarify v prípadoch nerozlučného procesného spoločenstva. Tu platia úkony jedného zo spoločníkov aj pre ostatných spoločníkov, keďže ide o také spoločné práva a povinnosti, že rozsudok sa musí vzťahovať na každého, kto vystupuje na strane žalobcu alebo žalovaného. Aj keď advokát robí určitý úkon v mene viacerých spoločníkov v nerozlučnom spoločenstve, má sa tento považovať stále za jeden úkon, a nie za úkon spoločný. Oba prístupy možno hodnotiť ako ústavne konformné (mutatis mutandis I. ÚS 339/2019).

35. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať správnosť skutkových a právnych názorov všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu vo veci samej (III. ÚS 78/07, IV. ÚS 27/2010), usmerňovať vývoj judikatúry všeobecných súdov z hľadiska správnosti výkladu a uplatňovania zákonov (za podmienky rešpektovania jeho ústavnej konformity) alebo zjednocovať judikatúru všeobecných súdov (I. ÚS 17/01, IV. ÚS 267/05).

36. Rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi prislúcha zásadne týmto súdom. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne preskúmava rozhodnutie všeobecných súdov o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (IV. ÚS 248/08, II. ÚS 536/18).

37. Vychádzajúc z už uvedenej právnej úpravy a judikatúrnych záverov všeobecných súdov a ústavného súdu, treba z pohľadu ústavného súdu konštatovať, že uznesením okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-639 zo 7. februára 2022 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

38. Na jednej strane zodpovedá skutočnosti, že právny názor okresného súdu, ktorý nepovažuje za právne významné, či žalovaného 1 a žalovanú 2, resp. žalovaného 5 a žalovanú 6 treba považovať za strany v rámci nerozlučného procesného spoločenstva (keďže touto otázkou sa okresný súd vôbec nezaoberal a nijako ju nehodnotil), zodpovedá jednej z judikatúrnych línií v rámci rozhodovacej praxe všeobecných súdov (čo by *prima facie* mohlo viesť k záveru o vecnej správnosti uznesenia okresného súdu).

39. Na druhej strane ale v rámci rozsudku krajského súdu č. k. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017 (ktorým po zrušení pôvodného právoplatného zamietajúceho rozsudku najvyšším súdom v rámci dovolacieho konania) síce bolo opätovne rozhodnuté o zamietnutí žaloby, avšak zároveň bol zrušený výrok okresného súdu o trovách konania. Krajský súd totiž nesúhlasil so záverom okresného súdu, podľa ktorého žalovaní boli v postavení samostatných spoločníkov, keďže sťažovateľ požadoval, aby žalovaní plnili spoločne a nerozdielne. Znamená to podľa krajského súdu, že išlo o dvojicu žalovaných, ktoré treba považovať za nerozlučné procesné spoločenstvo, pri ktorom úkony jedného zo spoločníkov platia aj pre ostatných

spoločníkov, a preto sa treba dôsledne zaoberať otázkou, či a ktorí žalovaní vystupovali v nerozlučnom procesnom spoločenstve, v ktorého prípade právny zástupca vykonal určitý úkon v mene týchto žalovaných stále iba ako jeden úkon, a nie ako úkon spoločný (pozri body 4 a 5.2).

40. Možno konštatovať, že hoci výklad § 13 ods. 2 advokátskej tarify, z ktorého vychádzal okresný súd, je ústavne konformný, rovnako ako ústavne konformný sa javí aj výklad, podľa ktorého v prípade nerozlučného procesného spoločenstva úkony vykonané v zastúpení členov takéhoto spoločenstva sa hodnotia tak, ako keby zastúpená bola iba jedna osoba.

41. Ďalej treba vychádzať z toho, že v danej právnej veci krajský súd vo svojom rozsudku č. k. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017 v súvislosti s trovami konania vyslovil záväzný právny názor, z ktorého okresný súd vychádzal v uznesení č. k. 12 C 276/2014-338 zo 14. novembra 2017, keď rozhodol, že žalovaný 1 a žalovaná 2, ako aj žalovaný 5 a žalovaná 6 majú proti sťažovateľovi spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania a náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Z následných uznesení vyššej súdnej úradníčky okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-556 zo 7. júla 2021, ako aj okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-639 zo 7. februára 2022 (v rámci opravného konania) je však zrejmé, že sa záväzným právnym názorom krajského súdu vyjadreným v jeho rozsudku č. k. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017 už neriadili.

42. Postup okresného súdu, ktorý pri rozhodovaní o konkrétnej výške trov konania nerešpektoval záväzný právny názor krajského súdu ako odvolacieho súdu, a to bez akéhokoľvek odôvodnenia, treba považovať za nepochybný prejav svojvôle pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania.

43. V uvedených súvislostiach považuje ústavný súd za potrebné spomenúť aj námietku žalovaného 1 a žalovanej 2 poukazujúcich na to, že ešte v roku 2011 boli právoplatne rozvedení, čo by vo svojich dôsledkoch malo znamenať, že v ich prípade o nerozlučné procesné spoločenstvo nemôže ísť. Treba v tejto súvislosti prisvedčiť sťažovateľovi poukazujúcemu na to, že táto námietka žalovaného 1 a žalovanej 2 mala miesto v rámci rozhodovania o náhrade trov konania, čo znamená, že sa mala uplatniť v sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-338 zo 14. novembra 2017, ktorým sa rozhodlo o spoločnom a nerozdielnom nároku žalovaného 1 a žalovanej 2 na náhradu trov konania proti sťažovateľovi v rozsahu 100 %. Sťažnosť však podaná nebola.

44. Napokon treba uviesť, že o ďalšej námietke sťažovateľa, podľa ktorej okresný súd neprihliadol na charakter vykonaných úkonov právnych služieb a na ich náročnosť (pozri body 14, 26.3 a 27.2), rozhodol ústavný súd ešte v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti uznesením č. k. IV. ÚS 310/2022-15 zo 14. júna 2022, keď považoval túto námietku za zjavne neopodstatnenú (pozri bod 11).

45. Podľa § 133 ods. 2 a 3 písm. a) a b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ústavný súd uznesenie okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-639 zo 7. februára 2022 zrušil vo výroku o zamietnutí sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu č. k. 12 C 276/2014-556 zo 7. júla 2021 v častiach, ktorými bol sťažovateľ zaviazaný nahradiť žalovanému 1 a žalovanej 2 spoločne a nerozdielne trovy prvoinštančného konania vo výške 1 425,65 eur a trovy odvolacieho konania vo výške 215,89 eur na účet ich právneho zástupcu do troch dní od právoplatnosti uznesenia, ako aj žalovanému 5 a žalovanej 6 spoločne a nerozdielne trovy prvoinštančného konania vo výške

1 318,92 eur a trovy odvolacieho konania vo výške 195,22 eur na účet ich právneho zástupcu do troch dní od právoplatnosti uznesenia, a v rozsahu zrušenia vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

46. V ďalšom bude úlohou okresného súdu buď rešpektovať záväzný právny názor vyslovený krajským súdom v jeho rozsudku č. k. 23 Co 12/2015 z 27. apríla 2017, alebo presvedčivým spôsobom vysvetliť, prečo považuje za správne odchyliť sa od tohto právneho názoru.

47. Nebolo možné vyhovieť ústavnej sťažnosti vo vzťahu k žalovanej 3 a žalovanému 4 (bod 3 výroku nálezu).

48. Z námietok, ktoré sťažovateľ uplatnil, sa týchto žalovaných týkala iba námietka neprihliadnutia na charakter vykonaných úkonov právnych služieb a ich náročnosť (pozri bod 14), keďže námietka nezohľadnenia nerozlučného procesného spoločenstva (pozri bod 13) sa týkala iba žalovaného 1 a žalovanej 2, resp. žalovaného 5 a žalovanej 6. Ako na to ústavný súd už poukázal (pozri bod 44), o tejto námietke vo vzťahu k všetkým žalovaným rozhodol ešte v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti.

49. Sťažovateľovi ako úspešnému účastníkovi konania prináleží náhrada trov, ktoré mu vznikli právnym zastupovaním advokátom. Ide o tri úkony právnych služieb v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, ústavná sťažnosť a replika) v sume po 193,50 eur a tri režijné paušály v sume po 11,63 eur. Patrí mu tiež daň z pridanej hodnoty vo výške 123,08 eur. Celková výška trov právneho zastúpenia advokátom, ktorú je okresný súd povinný zaplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu na účet jeho právneho zástupcu, je v sume 738,47 eur (bod 4 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. októbra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu